

18689

Վ. Մ. ՄՈՒՈՏՈՎ.

+

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ԱՐՏԱՔԻՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՔԱՂԱՔԱՆ ԳՐԱԿՆՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ • 1940

327(47)

Մ-86

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔ



Ընկեր դեպուտատներ:

Գերագույն Սորհրդի վերջին սեսիայի ժամանակից անցել է հինգ ամիս: Այս փոքր ժամանակաշրջանում կատարվեցին այնպիսի իրադարձություններ, Վորոնք առաջնակարգ նշանակություն ունեն միջազգային հարաբերությունների դարգացման մեջ: Այս կապակցությամբ անհրաժեշտ է Գերագույն Սորհրդի ներկա սեսիայում քննության առնել մեր արտաքին քաղաքականությանը վերաբերող հարցերը:

Միջազգային կյանքում կատարված վերջին իրադարձություններն անհրաժեշտ է քննարկել, առենից առաջ, այն պատերազմի լույսի տակ, Վորոն սկսվեց կենտրոնական Յեկրոսայում անցյալ տարվա աշնանը: Անգլո-Ֆրանսական բլոկի և Գերմանիայի միջև տեղի ունեցող պատերազմում մինչև այժմ չեն յեղել խոշոր ճակատամարտեր և զործը սահմանափակվել է առանձին ընդհարումներով, գլխավորապես ծովի վրա, ինչպես նաև ողում: Հայտնի յե, սակայն, Վոր դեռևս անցյալ տարվա վերջին՝ Գերմանիայի արտահայտած խաղաղության ձգտումը մերժվեց Անգլիայի և Ֆրանսիայի կառավարությունների կողմից, Վորի հետևանքով յերկու կողմերից սվելի՛ ևս ուժեղացալ պատերազմի ծավալման նախապատրաստությունը:

Գերմանիան, Վորը վերջին ժամանակաշրջանում միավորեց մինչև 80 միլիոն դերմանացիների, իր տիրապետության տակ դրեց Վորոչ հարևան պետություններ և մեծապես ուժեղացալ ռազմական տեսակետից, ինչպես յերևում է, վտանգավոր մրցակից է դարձել Յեկրոսայի գլխավոր իմպերիալիստական տերություններին—Անգլիայի և Ֆրանսիայի համար: Ուստի, Լեհաստանի հանդեպ իրենց պարտավորությունների կատարման պատրվակով, նրանք պատերազմ հայտարարեցին Գերմանիային: Այժմ հատկապես պարզ յերևում է, թե այդ տերությունների կառավարու-



4771-91

В. М. МОЛОТОВ

ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА ПРАВИТЕЛЬСТВА

Государственное издательство политической литературы

Ереван ● 1940

Թյունների իսկական նպատակները վորքա՛ն հեռու յեն քայ-
քայված Լեհաստանի կամ Չեխո-Սլովակիայի պաշտպանու-
թյան շահերից: Այդ յերևում է արդեն այն բանից, վոր
Անդլիայի և Ֆրանսիայի կառավարություններն այդ պատե-
րագմի մեջ իբրև իրենց նպատակ հուշակեցին Գերմանիայի
Չախճախումն ու մասնատումը, թեև այդ նպատակները ժո-
ղովրդական մասաներից դեռևս թաղյվում են «դեմոկրա-
տական» յերկրների և փոքր ժողովուրդների «իրավունքնե-
րի» պաշտպանության լողունդներով:

Քանի վոր Խորհրդային Միությունը չուզեց դառ-
նալ Անդլիայի ու Ֆրանսիայի աջակիցը Գերմանիայի դեմ
ուղղված այդ իմպերիալիստական քաղաքականության կի-
բառման գործում, նրանց թշնամական դիրքը Խորհրդային
Միության վերաբերմամբ ե՛լ ավելի ուժեղացավ, ակնառու
կերպով վկայելով, թե վորքա՛ն խորն են սոցիալիստական
պետության դեմ իմպերիալիստների թշնամական քաղաքա-
կանության դասակարգային արձատները: Իսկ Ֆինլանդիա-
յում սկսված պատերազմն անդլո-Ֆրանսական իմպերիա-
լիստները պատրաստ էյին յերակետ դարձնել ԽՍՀՄ դեմ
պատերազմելու համար, այդ նպատակով ողտազործելով
վոչ միայն բուն Ֆինլանդիան, այլև սկանդինավյան յերկրը-
ները—Շվեդիան ու Նորվեգիան:

Խորհրդային Միության վերաբերմունքը Յևլրոպայում
ծավալվող պատերազմի նկատմամբ հայտնի յե: Խաղաղա-
սիրությամբ տոգորված Խորհրդային Միության արտաքին
քաղաքականությունն այստեղ ևս ցուցադրվեց լիակատար
վերոշակիլությամբ: Խորհրդային Միությունը հենց միան-
գամից հայտարարեց, վոր ինքը կանդնած է չեղբորության
դիրքերի վրա և անշեղորեն կիրառել է այդ քաղաքականու-
թյունն անցած ամբողջ ժամանակաշրջանում:

Խորհրդային Միության և Գերմանիայի փոխհարաբե-
րությունների մեջ դեպի լավը կատարված կտրուկ շրջա-
դարձն իր արտահայտությունը դտավ չհարձակվելու պայ-
մանագրի մեջ, վորն ստորագրվեց անցյալ տարվա ոգոստո-
սին: Խորհրդային-գերմանական այս նոր, լավ հարաբերու-
թյունները փորձով ստուգվեցին նախկին Լեհաստանում տե-
ղի ունեցած իրադարձությունների կապակցությամբ և բա-

վականաչափ ցույց տվին իրենց հաստատուն լինելը: Տնտե-
սական հարաբերությունների դեռ այն ժամանակ, անցյալ
տարվա աշնանը, նախատեսված զարգացումն իր կոնկրետ
արտահայտությունը դտավ դեռևս ոգոստոսյան (1939 թ.),
իսկ այնուհետև՝ փետրվարյան (1940 թ.) առևտրական
համաձայնությունների մեջ: Ապրանքաշրջանառությունը
Գերմանիայի ու ԽՍՀՄ միջև սկսեց աճել փոխադարձ աըն-
տեսական ողտակարության հիման վրա, և հիմքեր կան
նրա հետագա զարգացման համար:

Մեր հարաբերություններն Անդլիայի ու Ֆրանսիայի
հետ դասավորվեցին մի փոքր այլ կերպ: Քանի վոր
Խորհրդային Միությունը չցանկացավ դառնալ անդլո-
Ֆրանսական իմպերիալիստների դեմքը համաշխարհային հե-
ղեմոնիայի համար ընդդեմ Գերմանիայի նրանց մղած պայ-
քարում, մենք ամեն մի քայլափոխում ստիպված էյինք լի-
նում հանդիպելու նրանց քաղաքականության խոր թշնա-
մությանը մեր յերկրի վերաբերմամբ: Բանն ամենից հեռու
գնաց Ֆինլանդական հարցում, վորի վրա յես կանգ կառնեմ
բիչ հետո: Բայց վերջին ամիսների ընթացքում յեղել են
ԽՍՀՄ վերաբերմամբ Ֆրանսական ու անդլիական քաղաքա-
կանության թշնամանքի շատ այլ փաստեր ևս:

Բավական է մատնանշել, վոր Ֆրանսական իշխանու-
թյունները չդտան ավելի լավ բան, քան թե յերկու ամիս
սրանից առաջ Փարիզի մեր առևտրական ներկայացուցչու-
թյան վրա վտտիկանական հարձակում գործելը: Առևտրա-
կան ներկայացուցչության մեջ կատարված խուզարկությու-
նը, չնայած բոլոր բժախնդրություններին, չավեց վորևե
արգյունք: Այդ խուզարկությունը միայն խայտառակեց այս
այլանդակ գործը նախաձեռնողներին և ցույց տվեց, վոր
մեր յերկրի վերաբերմամբ թշնամական այդ ակտի համար
չկար վորևե ոնալ առիթ: Ինչպես մենք տեսնում ենք
Ֆրանսիայում մեր լիազոր-ներկայացուցիչ ընկ. Սուրբիցին
հետ կանչելու գործի հետ կապված հանդամանքներից,
Ֆրանսական կառավարությունն արհեստական շարժառիթ-
ներ է փնտռում Խորհրդային Միության վերաբերմամբ իր
անբարյացակամությունն ընդգծելու համար: Վորպեսզի
պարզ լինի, թե Խորհրդային Միությունն ավելի չի շա-

հազարումիւմ յերկու յերկրների փոխհարաբերություններով, քան թե Յրանսիան, մենք ընկ. Սուրբիցին հետ կանչեցինք Յրանսիայում լիազոր-ներկայացուցչի պոստից:

Կամ վերցրեք իՍՂՄ վերաբերմամբ թշնամական ակտերի այնպիսի որինակներ, ինչպես Հեռավոր Արևելքում անդլիական ռազմականների կողմից մեր յերկու շողենավների գրավումը, վորոնք վլադիվոստոկ էլին գալիս՝ Սմերիկայում և Չինաստանում մեր գնած ապրանքներով: Յեթե դրան ավելացնենք այնպիսի փաստեր, ինչպես՝ արդյունաբերական սարքավորման մեր հին պատվերների կատարումից հրաժարվելն Անգլիայում, առևտրական ներկայացուցչութան դրամական գումարների վրա կալանք դնելը Յրանսիայում և շատ այլ փաստեր, ապա Սորհրդային Միության վերաբերմամբ անգլիական ու Ֆրանսական իշխանությունների գործողությունների թշնամականությունը կերևա ե՛լ ավելի մեծ չափով:

Փորձեր են յեղել մեր արտաքին առևտրի վերաբերմամբ այդ թշնամական ակտերն արդարացնել նրանով, թե Գերմանիայի հետ ունեցած մեր առևտրով մենք վերջինիս ունում ենք Անգլիայի և Յրանսիայի դեմ մղվող պատերազմում: Դժվար չէ համոզվել, վոր այդ փաստարկումները մի բոլոր չարժեն: Դրա համար հարկավոր է իՍՂՄ-ը համեմատել թեկուզ Ռուսիայի հետ: Հայտնի յե, վոր Ռուսիայի ամբողջ արտաքին ապրանքաշրջանառության կես մասը կազմում է առևտուրը Գերմանիայի հետ, ըստօրում Ռուսիայի ազգային արտադրանքի բաժինը Գերմանիա կատարվող եքսպորտի մեջ, որինակ, այնպիսի հիմնական ապրանքների դժով, ինչպես՝ նավթամթերքներն ու հացահատիկը, մեծապես դերազանցում է իՍՂՄ ազգային արտադրանքի բաժինը Գերմանիա կատարվող մեր եքսպորտի մեջ: Այնուամենայնիվ, Ռուսիայի վերաբերմամբ Անգլիայի և Յրանսիայի կառավարությունները չեն դիմում թշնամական ակտերի և հնարավոր չեն համարում պահանջել, վոր Ռուսիայի դադարեցնի իր առևտուրը Գերմանիայի հետ: Միանգամայն այլ վերաբերմունք դուրսիցյուն ունի դեպի Սորհրդային Միությունը: Հետևապես, Սորհրդային Միության վերաբերմամբ Անգլիայի ու Յրանսիայի թշնամական

ակտերը բացատրվում են վոր թե Գերմանիայի հետ իՍՂՄ առևտրով, այլ նրանով, վոր վիժեցին անգլո-Ֆրանսական կառավարող շրջանների հաշիվները՝ մեր յերկիրն սղաագործելու Գերմանիայի դեմ մղվող պատերազմում, և նրանք, այդ բանը նկատի ունենալով, վրեժխնդրության քաղաքականություն են վարում Սորհրդային Միության վերաբերմամբ:

Ահարժեշտ է ավելացնել, վոր այս բոլոր թշնամական գործողություններն Անգլիայի և Յրանսիայի կողմից կատարվում էլին չնայած այն բանին, վոր Սորհրդային Միությունը մինչև այժմ վորևէ անբարյացակամ գործողություն չի ձեռնարկել այդ յերկրների վերաբերմամբ: Իսկ Սորհրդային Միությանը վերագրվող ֆանտաստիկ պլանները՝ կարմիր Բանակի ինչ-վոր արշավների մասին «դեպի Հընդկաստան», «դեպի Արևելք» և այլն—այնպիսի ակնհայտ արատոց բան են, վոր նման անհեթեթ դատարկխոսությանը կարող են հավատալ միայն խելքները բոլորովին թուրքած մարդիկ: (Միժաղ): Բանն, իհարկե, այդ չէ: Բանն ակներև-վորեն այն է, վոր Սորհրդային Միության կողմից կիրառվող շեղություն քաղաքականությունը դուր չեկավ անգլո-Ֆրանսական կառավարող շրջանների քիմքին: Մանավանդ, վոր նրանց նյարդերն ըստ յերևութին բոլորովին կանոնավոր վոր վիճակում չեն: (Միժաղ): Նրանք ուզում են մեր վզին փաթաթել այլ քաղաքականություն—Գերմանիայի դեմ թշնամության ու պատերազմի քաղաքականություն, վորը նրանց հնարավորություն տար իՍՂՄ-ն ոչտաղործել իմպերիալիստական նպատակներով: Կարծեք թե ժամանակն է, վորպեսզի այդ պարոնայք հասկանան, վոր Սորհրդային Միությունն ուրիշի քաղաքականության դեմ չի յեղել ու յերբե՛ք էլ չի լինի, վոր իՍՂՄ-ը միշտ վարել է ու կվարի իր սեփական քաղաքականությունը, առանց հաշիվ առնելու՝ այդ դուր է գալիս մյուս յերկրների պարոններին, թե՞ դուր չի գալիս: (Բուռն, յերկարատև ծափահարություններ):

Անցնում եմ Փինյանդական հարցին:
Ինչո՞ւմն եր վերջին՝ յերեքից ավելի ամիսների ընթացքում Ֆինլանդիայում ծախարված պատերազմի իմաստը:

Դուք դիտեք, վոր այդ իրադարձութիւնների իմաստն եր՝
Խորհրդային Միութեան հյուսիս-արևմտյան սահմաններէ
անխտանդութեան սպահովումը և, ամենից առաջ, Լենին-
գրադի անվտանգութեան սպահովումը:

Անցյալ տարվա հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսների ըն-
թացքում Խորհրդային կառավարութիւնը բանակցութիւն-
ներ եր վարում Ֆինլանդական կառավարութեան հետ այն-
պիսի առաջարկների մասին, վորոնց իրականացումը ներ-
կայիս, ամէլի ու ամէլի շիկացող միջազգային իրադրու-
թեան մեջ, մենք համարում եյինք միանգամայն անհրաժեշտ
ու անհետաձգելի՝ յերկրի անվտանգութիւնն սպահովելու
համար և, հատկապես, Լենինգրադի անվտանգութեան հա-
մար: Այդ բանակցութիւններից վոչինչ դուրս չեկալ, վո-
րովհետև Ֆինլանդական ներկայացուցիչները բռնեցին ան-
բարբառակամ գերբ: Հարցի լուծումը պատերազմի դաշտ
փոխադրուից: Կարելի չէ համոզված կերպով տեսլ, վոր
յեթև Ֆինլանդիայի վերաբերմամբ չլինելին արտաքին ազ-
դեցութիւններ, յեթև վորոչ յերրորդ պետութիւններ Ֆին-
լանդիային ամէլի քիչ հրահրելին թշնամական քաղաքակա-
նութիւն վարել Խորհրդային Միութեան նկատմամբ, ապա
Խորհրդային Միութիւնն ու Ֆինլանդիան արդեն անցյալ
տարվա աշնանը հաշտ կերպով՝ համաձայնութեան կղային
միմյանց հետ և գործը կընթանար սուսնց պատերազմի:
Իայց, չնայած այն բանին, վոր Խորհրդային կառավարու-
թիւնն իր ցանկութիւնները հասցրեց մինիմումի, գործը
չհաջողուից վերջացնել դիվանագիտական ճանապարհով:

Այժմ, յերբ ռազմական գործողութիւնները Ֆինլան-
դիայում վերջացել են և հաշտութեան պայմանագիր է սու-
րադրուիլ ԽՍՀՄ ու Ֆինլանդական հանրապետութեան միջև,
պէտք է և կարելի՛ չէ Ֆինլանդիայում տեղի ունեցած պա-
տերազմի նշանակութեան մասին դատել անհերքելի փաստե-
րի հիման վրա: Իսկ այդ փաստերը խոսում են իրենք իրենց
մասին: Այդ փաստերն ասում են այն մասին, վոր Լենին-
գրադից վոչ հեռու, ամբողջ Կարելական պարանոցում, խո-
րանալով 50—60 կիլոմետր, Ֆինլանդական իշխանութիւն-
ները կառուցել եյին բազմաթիւ և հզոր յերկաթ-բետոնե և
գրանիտից ու հողից շինված ռազմական, ամբութիւններ՝

հրետանիով ու զնդացիւրներով: Այդ ամբութիւնների թիվը
չատ հարյուրներով է հաշվվում: Այդ ռազմական ամբու-
թիւնները, մանապանդ յերկաթ-բետոնե կառուցումները,
վորոնք հասել եյին զգալի ռազմական ուժի, ունեյին ստո-
րերկրյա միացումներ, շրջապատված եյին հատուկ հակա-
տանկային հարերով ու գրանիտե ցցերով և սրաշարանված
եյին սարքված բազմաթիւ ականային դաշտերով, ամբող-
ջութեամբ վերցված, կազմում եյին այսպես կոչված՝
«Մաններհայմի դիւրը», վորը կառուցվել եր համապատաս-
խան ոտարերկրյա մասնագետների ղեկավարութեամբ,
«Մաթինոյի գծի» և «Չիդֆրիդի գծի» տիպով: Պետք է նշել,
վոր այդ ամբութիւնները մինչև մեր սրերը համարվում
եյին անտիկ, այսինքն այնպիսի ամբութիւններ, վորոնք
մինչև այժմ վոչ մի բանակի կողմից խորտակված չեն
յեղել: Պետք է նաև նշել, վոր յուրաքանչյուր դուրսակ այդ
շրջաններում Ֆիննական զինվորական իշխանութիւնները
նախորդը աշխատել եյին վերածել ամբողջից կետի, վորն
ուներ զենք, ռադիո անտենաներ, վատելանյութի ամբարներ
և այլն: Հարավային և արեւելյան Ֆինլանդիայում շատ տե-
ղերով ընդհուպ զեպի մեր սահմանն անցկացված եյին
ստրատեգիական յերկաթուղիներ ու խճուղիներ, վորոնք
չունեյին անտեսական վորեւ նշանակութիւն:

Կարճ ասած, Ֆինլանդիայում տեղի ունեցած պատե-
րազմական գործողութիւնները ցույց տվին, վոր Ֆին-
լանդիան և, ամենից առաջ, Կարելական պարանոցն արդեն
1939 թվականին վերածվել եր յերրորդ տերութիւնների
մի պատրաստ ռազմական պլանցդարմի՝ Խորհրդային Միու-
թեան վրա հարձակելու համար, Լենինգրադի վրա հար-
ձակելու համար:

Անվիճելի փաստերը ցույց տվին, վոր Ֆինլանդական
քաղաքականութեան թշնամութիւնը, վորին մենք բաղիպե-
ցինք անցյալ տարվա աշնանը, պատահական չեր: Խորհրդա-
յին Միութեան թշնամի ուժերը մեր յերկրի դեմ և, ամենից
առաջ, Լենինգրադի դեմ Ֆինլանդիայում պատրաստել եյին
այնպիսի ռազմական պլանցդարմ, վորը վորոչ, ԽՍՀՄ հա-
մար անբարենպաստ արտաքին պարագաներում պէտք է իր

դերը խաղար իմպերիալիստների հակախորհրդային ուժերի
և Ֆինլանդիայում նրանց դաշնակիցները պլանների մեջ:

Կարմիր Բանակը վո՛չ միայն կործանեց «Մաններհայմի
դեմ» և դրանով իսկ իրեն փառքով պահեց վորպես առա-
ջին բանակ, վորն ամենադժվարին պայմաններում ուղի
հարթեց միանգամայն ժամանակակից ռազմական ամբու-
թյունները հզոր մեծ շերտի միջով, — Կարմիր Բանակը՝
Կարմիր Նավատորմի հետ միասին՝ վո՛չ միայն կործանեց
Ֆինլանդական ռազմական պլանները, վորը պատրաստվել
էր Լենինգրադի վրա հարձակվելու համար, այլև լիկվիդա-
ցիայի յենթարկեց հակախորհրդային վորոշ պլաններ, վո-
րանք վերջին տարիների ընթացքում փայտալուծ էլին վո-
րոշ յերբորդ տերութունների կողմից: (Յերկարատև ծա-
փահարություններ):

Թե վորքան հեռու յեր գնացել թշնամանքը մեր յերկրի
նկատմամբ Ֆինլանդիայի կառավարող ու զինվորական շըր-
ջաններում, վորոնք ռազմական պլաններում էլին պատրաս-
տում ԽՍՀ Միության դեմ, նաև յերեւում է վիրավոր ու
զերի ընկած կարմիր-բանակայինների վերաբերմամբ սպի-
տակ-Ֆինները բացառիկ բարբարոսության ու դադանության
բազմաթիվ փաստերից: Այսպես, որինակ, յերբ Լադոգայի
լճից հյուսիս ընկած շըջաններից մեկում Ֆինները շըջապա-
տեցին մեր սանիտարական դեռնատները, վորտեղ գտնվում
էին 120 ծանր վիրավորներ, նրանք բոլորը վոչնչացվել էլին
սպիտակ-Ֆինների կողմից. նրանց մի մասին այդել էլին,
մի մասը գտնվեց ջախջախված գլուխներով, մյուսները
մորթված էլին կամ գնդակահարված, չնայած մահացու
վերքերի առկայությանը. այդտեղ, ինչպես և այլ տեղե-
րում գոհվածների զգալի մասն ուներ գլխին արձակված
կրակոցների ու հրացանի կոթով ջախջախման հետքեր,
իսկ հրազենով սպանվածների մի մասն ուներ Ֆիննական
դանակներով դեմքին հասցված վերքեր: Վորոշ դիակներ
գտնվեցին կտրված գլուխներով, և գլուխներն այնպես էլ
չհայտարարվեցին: Սպիտակ-Ֆինների ձեռքն ընկած կին-
սանիտարուհիների վերաբերմամբ կիրառվում էլին հատուկ
ծաղր ու ծանակ և անասելի դադանություններ: Վորոշ
դեպքերում սպանվածների դիակները գլխիվայր դիմհար

էլին արվում ծառերին: Այս ամբողջ բարբարոսությունն ու
անհամար դադանությունները Ֆինլանդական սպիտակ-
գլխարդիականության քաղաքականության պտուղներն են,
վոր ձգտում էր իր ժողովրդի մեջ ատելություն բորբոքել
դեպի մեր յերկիրը:

Այս է «արեմտյան քաղաքակրթության» Ֆիննական
պաշտպանների դեմքը:

Դժվար չէ տեսնել, վոր պատերազմը Ֆինլանդիայում
հենց սոսկ մի ընդհարում չէր Ֆիննական զորքերի հետ:
Վո՛չ, այտեղ բանն ալիլի բարդ էր: Այտեղ տեղի ունե-
ցավ մեր զորքերի ընդհարում վո՛չ թե պարզապես Ֆիննա-
կան զորքերի հետ, այլ մի շարք յերկրների իմպերիալիստ-
ների միացյալ ուժերի հետ, ներառյալ անդլիական, Ֆրան-
սական ու այլ իմպերիալիստների, վորոնք Ֆինլանդական
բուրժուազիային ոգնում էլին դեմքի բոլոր տեսակներով և
հատկապես հրետանիով ու ինքնաթիռներով, ինչպես նաև
իրենց մարդկանցով՝ «կամավորների» անփան տակ, իրենց
վոսկով ու ամեն տեսակ մատակարարումով, ամբողջ աշ-
խարհում իրենց կատաղի ազխացիայով՝ Խորհրդային
Միության դեմ ամեն կերպ սրտերազմ հրահրելու համար:
Մրան պետք է ալիլացնել, վոր Խորհրդային Միության
թշնամիների ցատկոտ վոտնոցի մեջ ամբողջ ժամանակ
ականջ են ծակել Ի Խտերնացիոնայի այդ բոլոր պոռնկա-
ցած «սոցիալիստները» ճչան ձայները (դակիհում ուրախ
աշխուժություն), — այդ բոլոր ետոլիները և բլյուժների,
սիտրինների և ժուռների, տրամեկների և խեղուղները —
կապիտալի այդ լակեյների, վորոնք մինչև վերջն իրենց
վաճառել են պատերազմի հրճիցներին:

Անդլիական վարչապետ Չեմբերլենը մարտի 19-ին հան-
դես դալով համայնքների պալատում, վոչ միայն չար տի-
ստանք արտահայտեց այն կապակցությամբ, վոր չհաջող-
վեց խանդարել պատերազմի ալարամանը Ֆինլանդիայում,
դրանով իսկ ամբողջ աշխարհի առջև թարս շուռ տալով իր
«խաղաղասեր» իմպերիալիստական հոգին (ծիծաղ), այլև
տվեց հաշվետվության նմանող ինչ-վոր մի բան այն մասին,
թե անդլիական իմպերիալիստները կոնկրետ ինչպես ու ին-
չով էլին ձգտում ոգնել պատերազմի հրահրմանը Ֆինլան-

դիւայում՝ ընդդեմ Սորհրդային Միութեան: Չեմբռուինը հրատարակեց այն ռազմանյութերի ցանկը, վոր խոստացվել է ուղարկվել էյին Ֆինլանդիային. խոստացվել էր 152 ինքնաթիռ, ուղարկված է 101 ինքնաթիռ, խոստացվել էր 223 հրանոթ, ուղարկված է 114-ը. խոստացվել էր 297 հազար արկ, ուղարկված է 135 հազար: Վիկիկերս. թնդանոթներ խոստացվել էր 100 հատ, ուղարկված է 100 հատ. խոստացվել էր 20-700 ամփոցիոն ուսմք, ուղարկված է յեղել 15-700 հատ. խոստացվել էր 20 հազար հակատանկային ական, ուղարկված է 10 հազար հատ և այլն: Առանց ամաչելու Չեմբռուինը պատմում էր նաև այն մասին, վոր «Էքսպեդիցիոն զորամասեր ուղարկելու համար նախապատրաստվելը տեղի յե ունեցել ստավելազույն արտաւթյամք, և Էքսպեդիցիոն բանակը՝ թվով 100 հազար մարդ, ուղարկելու համար պատրաստ էր մարտի սկզբներին—յերկու ամիս շուտ այն ժամկետից, վոր Մաններհայմը նշանակել էր նրանց՝ Ֆինլանդիա դալու համար: Այդ գորքերը չպետք է լինէյին վերջինը»:

Ահա թե իրականում ինչ դեմք ունի «խաղաղասեր» անդլիական իմպերիալիստը, իր խի սեփական խոստովանութեաններով:

Ինչ վերաբերում է Ֆրանսիային, ապա Փրանսական մամուլի հաղորդագրութեաններով այնտեղից Ֆինլանդիա էյին ուղարկվել՝ 179 ինքնաթիռ, 472 հրանոթ, 795 հազար արկ, 5-100 դնդացիք, 200 հազար ձեռքի նռնակ և այլն: Մարտի 11-ին այն ժամանակվա Փրանսական վարչապետ Դալադէյն հայտարարեց դեպուտատների պալատում, վոր «Փրանսիան գլխավորում է այն յերկրներին, վորոնք համաձայնել են ռազմանյութեր մատակարարել Ֆինլանդիային և, մասնավորապես Փրանսիան, Հելսինկիի խնդրանքով, հենց նոր Ֆինլանդիա յե ուղարկել ուլտրաժամանակակից ուժակոծիչներ»: Դալադէյն հայտարարել էր, վոր «սխալը վարի 26-ից Փրանսական զորքերի Էքսպեդիցիոն կորպուսը հանդերձավորված ու պատրաստված է: Չգալի թվով նալեր պատրաստ են ուղևորվելու Լամանչի և Սալանտրան ամերի յերկու խոչոր նալահանգիստներից»: Դալադէյն նաև

հայտարարում էր, վոր դաշնակիցներն «ոգնութեան կզան Ֆինլանդիային՝ խոստացած բոլոր ուժերով»:

Դալադէյնի՝ Սորհրդային Միութեան վերաբերմամբ թշնամական այս հայտարարութեանները խոսում են իրենք իրենց մասին: Սակայն կարիք չկա կանգ առնելու այդ թըշնամական հայտարարութեանների վրա, քանի վոր դրանց մեջ, ըստ յերեւութին, արդեն չկա մաքրելի լեակատար լուրջ ընթացք: (Դահլիմուս ուրախ աշխուժուքյուն):

Պետք է նաև հիշատակել Ֆինլանդական պատերազմի մեջ Շվեդիայի մասնակցութեան մասին: Շվեդական բոլոր թերթերում հրատարակված հաղորդագրութեաններով, Շվեդիան Սորհրդային Միութեան դեմ մղված պատերազմի ժամանակ Ֆինլանդիայի տրամադրութեան տակ դրել էր «վորոշ բանակութեամբ ինքնաթիռներ, վորոնք կաղմում էյին շվեդական այն ժամանակվա բոլոր ռազմա-ուղային ուժերի մոտավորապես մեկ հինգերորդ մասը»: Շվեդական զինվորական մինիստրի հայտարարութեամբ, Ֆինները Շվեդիայից ստացել էյին 84 հազար հրացան, 575 գնդացիք, ավելի քան 300 հրետանային հրանոթ, 300 հազար նռնակ, 50 միլիոն փամփուշտ: Այդ ամբողջ ռազմանյութը, մինիստրի հայտարարութեամբ, յեղել է ամենանորագույն տիպի:

Ֆինլանդիայում պատերազմը բորբոքելու գործում հետ չմնաց նաև Իտալիան: Նա, որինակ, Ֆինլանդիա յեր ուղարկել 50 ռազմական ինքնաթիռ:

Ֆինլանդիային ռազմական օգնութեան էր դալլիս նաև «խաղաղութեանը» այնքան նախիրված՝ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներից: (Ընդհանուր ծիծաղ):

Միայն պատերազմի ընթացքում այլ յերկրներից Ֆինլանդիա ուղարկված ամեն տեսակի սպառազինման բնդհանուր քանակը, վոշ լրիվ տեղեկութեաններով, հասալ՝ ինքնաթիռ—առնվաղն 350 հատ, հրետանային հրանոթ—մոտ 1-500, ավելի քան 6-000 դնդացիք, մոտ 100 հազար հրացան, 650 հազար ձեռքի նռնակ, 2-500-000 արկ, 160 միլիոն փամփուշտ և դարձյալ շատ ուրիշ բաներ:

Հարկ չկա բերելու այլ փաստեր, վորոնք հաստատում են, վոր Ֆինլանդիայում խոսքը վերաբերում էր վոշ թե պարզապես մեր ընդհարմանը Ֆիննական զորքերի հետ, այլ

վոր դա մի ընդհարում եր խորհրդային Միության նկատմամբ առավել թշնամական մի շարք խմբերիայլիստական յերկրների միացյալ ուժերի հետ: Չախճախերով թշնամիները այդ միացյալ ուժերը, կարմիր Բանակը և կարմիր Նավատորմը մի նոր պանծալի եջ գրեցին իրենց պատմության մեջ և ցույց տվին, վոր մեր ժողովրդը մեջ խիզախության, անձնվիրության ու հերոսության աղբյուրն անսպառ է: (Բուռն ծափահարություններ):

Ֆինլանդիայում տեղի ունեցած պատերազմն ինչպես մեզանից, այնպես և Ֆինններից պահանջեց մեծ զոհեր: Մեր գլխավոր շտաբի հաշիվներով մեր կողմի սպանվածների և վերքերից մահացածների քանակը կազմում է 48.745 մարդ, այսինքն՝ 49 հազար մարդուց մի քիչ պակաս, վերավորների քանակը՝ 158.863 մարդ: Ֆիննական կողմը փորձում է նվազեցնել իր կրած զոհերը, բայց Ֆինները զոհերն զգալիորեն ավելի յեն մերինից: Մեր գլխավոր շտաբի նվազագույն հաշիվներով, Ֆինների մոտ սպանվածների քանակը հասնում է առնվազն 60 հազարի, չհաշված վերքերից մեռածներին, իսկ վերավորների քանակը կազմում է առնվազն 250 հազար մարդ: Այսպիսով, յեղներով այն բանից, վոր Ֆիննական բանակի թիվը կազմում էր առնվազն 600 հազար մարդ, պեսք է ընդունել, վոր Ֆիննական բանակն սպանվածներով ու վերավորներով կորցրեց իր կազմի ավելի քան կես մասը:

Մրանք են փաստերը:

Մնում է այն հարցը, թե ինչո՞ւ այնուամենայնիվ Անգլիայի ու Ֆրանսիայի, ինչպես նաև միջանի այլ յերկրները կառավարող շրջաններն այդպես ակտիվ կերպով մասնակցում էյին այդ պատերազմին՝ Ֆինլանդիայի կողմում, ընդգեծ խորհրդային Միության: Հայտնի յե, վոր Անգլիայի և Ֆրանսիայի կառավարությունները կատաղի ջանքեր էյին գործադրում, վորպեսզի խանդարեյին պատերազմի ավարտմանն ու խաղաղության վերականգնմանը Ֆինլանդիայում, թեև նրանք կայրված չեն Ֆինլանդիայի վերաբերմամբ վո՛չ մի տեսակի պարտավորություններով: Հայտնի յե նաև, վոր ժամանակին, Ֆրանսիայի ու Չեխո-Սլովակիայի միջև փոխադարձ ոգնության պակաս առկայության

գեպքում նույնիսկ, Ֆրանսիան ոգնության չեկա՞վ Չեխո-Սլովակիային: Իսկ Ֆինլանդիայի վզին ուղղակի փաթաթում էյին իրենց ոսպնական ոգնությունն ինչպես Ֆրանսիան, այնպես էլ Անգլիան, միայն թե խանդարեյին պատերազմի ավարտմանը և խաղաղության վերականգնմանը Ֆինլանդիայի ու խորհրդային Միության միջև: Լրագրային խարդախության ու խաբերայության մեջ մասնագիտացած ամեն տեսակ գրչակները թվին՝ պատկանող գրչի վարձկան ավագանները փորձում են անգլո-ֆրանսական շրջանների նման վարմունքը բացատրել «փոքր ժողովուրդների» նկատմամբ հատուկ հողատարությամբ: Բայց Անգլիայի և Ֆրանսիայի այդ քաղաքականությունը փոքր պետության շահերի նկատմամբ հատուկ հողացողությամբ բացատրելը պարզապես ծիծաղելի յե: Բացատրել այդ՝ Ազգերի լիգայի հանդես ունեցած պարտավորություններով, վորն իբր թե պահանջում էր պաշտպանել նրա անդամին, — նույնպես բոլորովին սրամիա չէ:

Իսկապես, դեռ մի տարի էլ չի անցել, ինչ Իտալիան զավթեց ու վո՛չնչացրեց անկախ Ալբանիան, վորն Ազգերի լիգայի անդամ էր: Յե՛վ ի՞նչ: Անգլիան ու Ֆրանսիան հանդես յեկա՞ն արդյոք Ալբանիայի պաշտպանությամբ, նրանք թեկուզ մի թույլ ձայն բարձրացրին՝ արդյոք Իտալիայի զավթողական գործողությունների դեմ, վորը բռնի կերպով իրեն յենթարկեց Ալբանիային, հաշիվ չառնելով նրա բնակչությունը, վոր կազմում է ավելի քան մեկ միլիոն մարդ, և ուշադրություն չդարձնելով այն բանի վրա, վոր Ալբանիան Ազգերի լիգայի անդամ էր: Վո՛չ, վո՛չ անգլիական, վո՛չ էլ ֆրանսական կառավարությունը, վո՛չ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները, վո՛չ Ազգերի լիգան, վորը կորցրել է ամեն մի հեղինակություն՝ այնտեղ նույն այդ անգլո-ֆրանսական խմբերիայլիստների տնօրինության հետևանքով, — նույնիսկ մատը մատին չխփեցին այդ առթիվ: Փոքր ժողովուրդների այդ «պաշտպանները», Ազգերի լիգայի անդամների իրավունքների այդ «ապալիններն» ամբողջ 12 ամսվա ընթացքում այնպես էլ սիրա չարին Ազգերի լիգայի քննարկմանը դնել Իտալիայի կողմից Ալբանիայի զավթման հարցը, վոր կատարվեց դեռ անցյալ տարի: Ինչ

6285

477-9294



ավելին, նրանք փաստորեն սանկցիա տվին այդ զավթմանը: Հետևապես, ամենևին էլ փոքր ժողովուրդների պաշտպանությամբ և Ազգերի լիգայի անդամների իրավունքների պաշտպանությամբ չի՛ բացատրվում անդլիական ու Ֆրանսական կառավարող շրջանների կողմից Ֆինլանդիային աջակցելը՝ ընդդեմ Սորճրդային Միության: Այդ աջակցությունը բացատրվում է նրանով, Վոր ՍՍՀՄ վրա հարձակվելու համար նրանք Ֆինլանդիայում ունեյին Պրատրաստի ուղղման պայտաբաժնի, իսկ Ալբանիան այդպիսի տեղ չեր գրավում նրանց պլանների մեջ: Իրականում, փոքր ժողովուրդների իրավունքներն ու շահերը մանր դրամ են իմպերիալիստների ձեռքում:

Անդլիական իմպերիալիստների ղեկավար «Թագմա» թերթը, ինչպես նաև Ֆրանսական իմպերիալիստների ղեկավար «Թան» թերթը, էլ չենք խոսում անդլիական ու Ֆրանսական բուրժուական մյուս թերթերի մասին, վերջին ամիսներս բացելիքաց ինտերվենցիայի էյին կոչում ընդդեմ Սորճրդային Միության, ամենևին հաշվի չառնելով, Վոր մեկ կողմից՝ Անդլիայի ու Ֆրանսիայի, և մյուս կողմից՝ Սորճրդային Միության միջև գոյություն ունեն այսպես կոչված՝ նորմալ դիվանագիտական հարաբերություններ: Բուրժուական այդ ղեկավար թերթերի տոնով, և նույնիսկ նրանցից առաջ վաղելով, ճառերով հանդես են գալիս այն լսելիքանոցների մարդիկ, Վոր ստեղծված են այժմ յուրաքանչյուր «կանոնավոր» բուրժուական պետության մեջ Ետպիի տիպի «սոցիալիստներին» համար՝ Անդլիայում, Բլյումի տիպի՝ Ֆրանսիայում, Վորոնք այնքա՛ն ջանքեր են գործադրում պատերազմի բորբոքման ու հետագա ընդարձակման համար: Անդլո-Ֆրանսական իմպերիալիստական մամուլի և նրա այդ «սոցիալիստական» ձայնակիցների յեյույթների մեջ լսվում է սոցիալիստական պետությունն ատող նույն նյն դադաղած իմպերիալիզմի ձայնը, Վոր մեկ հայանի յե Սորճրդային Միության դոյության առաջին որերից: Դեռ 1919 թվականի ապրիլի 17-ին անդլիական «Թագմա» թերթը գրում էր.

«Յեթե մենք նայենք քարտեզին, ապա կդանենք, Վոր դեպի Պետրոգրադ տանող լավագույն մատույցը

Բայթիկն և և Վոր դեպի այն տանող ամենակարճ ու ամենից ավելի հեշտ ուղին ընկած է Ֆինլանդիայի վրայով, Վորի սահմաններն անցնում են Ռուսաստանի մայրաքաղաքից ընդամենը մի 30 մղոն հեռու: Ֆինլանդիան Պետրոգրադի բանալին է, իսկ Պետրոգրադը Մոսկվայի բանալին է»:

Յեթե հարկավոր էյին Վորեւե ապացույցներ այն բանի, Վոր անդլիական ու Ֆրանսական իմպերիալիստները մինչև այժմ էլ չեն հրաժարվել այդպիսի խեղադար պլաններից, ապա Ֆինլանդիայում տեղի ունեցած վերջին իրադարձություններից հետո ամեն տեսակի անորոշություններն այդ տեսակետից վերացած են: Համապատասխան պլանները նորից վիժեցին Վոր՛չ այն պատճառով, Վոր պակասում էյին հակախորճրդային ուժերի ջանքերն Անդլիայում ու Ֆրանսիայում, և Վոր՛չ պարզապես այն պատճառով, Վոր վերջին մոմենտին Ֆինլանդիայի, ինչպես նաև Եվրոպայի ու Նորվեգիայի ղեկավար շրջանները, վերջապես, ցուցաբերեցին Վորոշ խոհեմություն: Այդ պլանները վիժեցին Կարմիր Բանակի փայլուն հաջողությունների շնորհիվ, հատկապես Կարելյական պարանոցում (ժափահարություններ): Բայց մենք չենք մոռանա, Վոր վերջին իրադարձությունները մեկ բուրբիս նորից հիշեցրին մեր Կարմիր Բանակի հզորության և մեր յերկրի ամբողջ պաշտպանության հետագա անշեղ ամրապնդման անհրաժեշտությունը: (Աղմկալից ու յերկալասնե ժափահարություններ):

Փետրվարի սկզբին Ֆինները պրակտիկ կերպով դրին Ֆինլանդիայում պատերազմը վերջացնելու հարցը: Եվիդական կառավարության միջոցով մենք իմացանք, Վոր Ֆինլանդական կառավարությունը կուզեր իմանալ մեր պայմանները, Վորոնցով կարելի կլիներ վերջացնել պատերազմը: Նախքան այդ հարցը լուծելը, մենք դիմեցինք Ֆինլանդիայի ժողովրդական կառավարությանը, Վորպեսդի իմանայինք նրա կարծիքն այդ հարցի վերաբերյալ: Ժողովրդական կառավարությունն արտահայտվեց հոգուտ այն բանի, Վոր արյունահեղությունը դադարեցնելու և Ֆինլանդական ժողովրդի դրությունը թեթևացնելու նպատակով

հարկաւոր եր ընդատալ զնալ պատերազմը վերջացնելու
առաջարկին: Այդ ժամանակ մենք առաջադրեցինք այն
պայմանները, վորոնք շուտով ընդունվեցին Ֆինլանդական
կառավարութեան կողմից: Յետ պետք է ավելացնենք, վոր
Ֆիննների հետ բանակցութեանն են սկսվելուց մեկ շաբաթ
հետո անգլիական կառավարութեան կողմից նույնպէս ցան-
կութեան արտահայտվեց պարզել միջնորդութեան հնարա-
վորութեանը՝ իբր թէ Ֆինլանդիայում պատերազմը վեր-
ջացնելու նպատակով (ծիծաղ), բայց յերբ Անգլիայում մեր
լիազոր-ներկայացուցիչ ընկ. Մայսկին Լոնդոնին իրազեկ
զարձրեց մեր համապատասխան առաջարկների մասին, վո-
րոնք հետագայում ամբողջութեամբ ընդունվեցին Ֆինլան-
դիայի կողմից, ապա անգլիական կառավարութեանը չու-
ղեց ոճանդակել պատերազմը վերջացնելուն և ՍՍՀՄ ու
Ֆինլանդիայի միջև հաշտութեանը վերականգնելուն: Այ-
նուամենայնիվ, համաձայնութեանը ՍՍՀՄ ու Ֆինլանդիա-
յի միջև շուտով կայացաւ: Ռազմական գործողութեաննե-
րը դադարեցնելու և խաղաղութեան հաստատելու համա-
ձայնութեան արդյունքները տրված են մարտի 12-ին ստո-
րագրված հաշտութեան պայմանագրի մեջ: Այդ կարակցու-
թեամբ հարց ծագեց ժողովրդական կառավարութեան ինք-
նարձակման մասին, վորը և նրա կողմից իրականացվեց:

Դուք գիտեք հաշտութեան պայմանագրով սահմանված
պայմանները: Այդ պայմանագրի համաձայն կատարված է
Ֆինլանդիայի հարավային և մասամբ արևելյան սահմաննե-
րի փոփոխում: Ամբողջ Կարելական պարանոցը՝ Վերորդի և
Վերորդյան ծոցի հետ միասին, Լադոգայի լճի ամբողջ
արևմտյան և հյուսիսային ափերը՝ Կեկսնոլմի և Սորտա-
վայայի հետ անցան Սորհրդային Միութեանը: Կանդալակ-
չայի շրջանում, վորտեղ Ֆինլանդիայի սահմանը հատկա-
պէս մոտիկ էր Մուրմանսկի յերկաթուղուն, կատարված է
սահմանի հետքաշում: Սորհրդային Միութեանն անցան
Սրեդնի և Ռիբաչի թերակղզիների՝ Ֆինլանդիային պատ-
կանող վոչ մեծ մասերը—հյուսիսում, իսկ Ֆիննական ծո-
ցում—կղզիների մի վորոշ խումբ՝ Գոդլանդ կղզու հետ
միասին: Բացի դրանից, 30 տարի ժամանակով, կարգաւ

կարգով, Սորհրդային Միութեանն անցաւ Սանկո թերա-
կղզին՝ մերձակա կղզիներով, վորի համար Սորհրդային
Միութեանը պետք է վճարի յուրաքանչյուր տարի 8 մի-
լիոն Ֆիննական մարկ: Այդտեղ կկառուցվի մեր ռազմա-
ծովային բազան, Ֆիննական ծոցի մուտքն ազդեասխայից
պաշտպանելու համար: Պայմանագիրը, բացի դրանից, հե-
տացնում է ապրանքների տրանզիտի հնարավորութեանը
Շվեդիայի, Նորվեգիայի և Սորհրդային Միութեան հա-
մար: Դրա հետ միասին, հաշտութեան պայմանագիրը նա-
խատեսում է փոխադարձաբար ձեռնպահ մնալ միմյանց
վրա ամեն տեսակ հարձակումից և չմասնակցել միմյանց
նկատմամբ թշնամական կողմիցիաների:

Անգլո-Ֆրանսական մամուլում վորձեր ելին արվում
խորհրդային-Ֆինլանդական պայմանագիրը և, մասնավո-
րապէս, Կարելական պարանոցը Սորհրդային Միութեանն
անցնելը պատկերել վորպէս Ֆինլանդիայի անկախութեան
«վոչնչացում»: Այդ, իհարկէ, արտաոտոց բան է և դատար-
կախտութեան: Ֆինլանդիան այժմ էլ ներկայացնում է մի
աներխտրիա, վորը համարյա չորս անգամ ավելի մեծ է,
քան Հունդարիան, ութ անգամ ավելի մեծ է, քան Շվեյցա-
րիան: Յեթն վոչ վոք չի տարակուսում, վոր Հունդարիան
ու Շվեյցարիան անկախ պետութեաններ են, ի՞նչպէս կա-
րելի յի տարակուսել, վոր Ֆինլանդիան անկախ և սուվե-
րեն չէ:

Նույն այդ անգլո-Ֆրանսական մամուլում գրում ելին,
թէ Սորհրդային Միութեանն իբր ուզում է Ֆինլանդիան
դարձնել սոսկ միայն Բալթիական պետութեան: Հասկանա-
լի յի, վոր դա նույնպէս հիմարութեան է: Բալթական և
մատնանչել, վոր ՍՍՀՄ-ը պատերազմի ժամանակ զբաղե-
լով Սառուցյալ ովկիանոսին մերձակա՝ Պետսամոնյի շրջա-
նը, այն կամավոր կերպով նորից վերադարձրեց Ֆինլան-
դիային, քանի վոր անհրաժեշտ գտաւ Ֆինլանդիային
արամադրել չատչող ովկիանոսային նավահանդիստ: Սրա-
նից հետեւում է, վոր մենք Ֆինլանդիան համարում ենք վոչ
միայն բալթիական, այլև հյուսիսային յերկիր:

Ճշմարտութեանն անգլո-Ֆրանսական թերթերի այս

հերյուրանքները չեն, թերթեր, վորոնք հատություն են ձեռք բերել հակախորհրդային պրոպագանդայի ամեն տեսակ կեղծագրերի ստեղծման մեջ: Ճշմարտությունն այլ է, այսինքն՝ այն, վոր Սորհրդային Միությունը, վորը ջախջախեց Փինլանդիան բանակը և լիակատար հարապիտուցություն ունեւր զբաղիւր ամբողջ Ֆինլանդիան, չզիմեց այդ քայլին և չպահանջեց վորեւ կոնտրիբուցիա ի հատուցումն իր պատերազմական ծախսերի, ինչպէս վոր կաներ ամեն մի այլ տերություն, այլ իր ցանկությունները սահմանափակեց միւրմիւսով, մեծահոգություն ցուցաբերելով Ֆինլանդիայի վերաբերմամբ:

Վորն է հաշտության պայմանագրի հիմնական իմաստը: Այն, վոր պայմանագիրն ինչպէս հարկն է ապահովում է Լենինգրադի, ինչպէս նաև Մուրմանսկի ու Մուրմանսկի յերկաթուղու անվտանգությունը: Այս անգամ մենք չէյինք կարող սահմանափակվել միայն այն ցանկություններով, վորոնք մեր կողմից առաջադրվեցին անցյալ տարվա աշնանը և վորոնց ընդունումը Ֆինլանդիայի կողմից՝ կնշանակեր խուսափել պատերազմից: Այն բանից հետո, յերբ վոչ մեր հանցանքով թափվեց մեր մարտիկների արյունը և մենք համոզվեցինք, թե վորքա՛ն հեռու յե դնացել Փինլանդական կառավարության քաղաքականության թշնամությունը Սորհրդային Միության վերաբերմամբ, մենք պետք է Լենինգրադի անվտանգության հարցը դնեյինք ավելի հուսալի հիմքի վրա և, բացի զբանից, պետք է դնեյինք Մուրմանսկի յերկաթուղու ու Մուրմանսկի անվտանգության հարցը, Մուրմանսկի, վորը մեր միակ շատ ողովկիանոսային նավահանգիստն է արեւմուտքում և այդ պատճառով բացառիկ մեծ նշանակություն ունի մեր արտաքին առևտրի ու առհասարակ այլ յերկրների հետ Սորհրդային Միության կապի համար: Վոչ մի այլ նպատակ, բացի Լենինգրադի, Մուրմանսկի և Մուրմանսկի յերկաթուղու անվտանգությունն ապահովելուց, մենք չէյինք դնում հաշտության պայմանագրի մեջ: Իայց դրա փոխարեն այդ խնդիրը մենք անհրաժեշտ եյինք համարում լուծել հուսալիորեն, հաստատուն կերպով: Հաշտության պայմանագիրը յեղնում է Ֆինլանդիայի պետական անկախության

սկզբունքի ճանաչումից, նրա արտաքին ու ներքին քաղաքականության ինքնուրույնության ճանաչումից և, զրա հետ միասին, Լենինգրադի ու Սորհրդային Միության հյուսիս-արեւմտյան սահմանների անվտանգությունն ապահովելու անհրաժեշտությունից:

Այսպիսով, մեր առաջադրած նպատակը ձեռք է բերվել, և մենք կարող ենք լիակատար դոհունակություն արտահայտել Ֆինլանդիայի հետ կնքված պայմանագրի աթիվ: (Մափախարություններ):

Այսուհետև քաղաքական ու տնտեսական հարաբերությունները Ֆինլանդիայի հետ լիովին վերականգնվում են: Կառավարությունը համոզմունք է հայանում, վոր Սորհրդային Միության ու Ֆինլանդիայի միջև կղարզանան բարի-դրացիական նորմալ հարաբերությունները:

Սակայն, պետք է նախագգուշացնել հենց նոր կնքված հաշտության պայմանագրի խախտման փորձերից, վոր արդեն արվում են Ֆինլանդիայի, ինչպէս նաև Շվեդիայի ու Նորվեգիայի վորոչ շրջանների կողմից, նրանց միջև ռազմա-պաշտպանողական դաշինք ստեղծելու պատրվակով: Նորվեգական ստորախոյի նախագահ պ. Սամբրոյի վերջերս արտասանած ճառի լույսով, վորը պատմական որինակների վրա հենվելով Ֆինլանդիային կոչ եր անում «հետ նվաճել յերկրի սահմանները» և հայտարարում եր, թե այնպիսի հաշտությունը, ինչպիսին կնքել է Ֆինլանդիան ՍՄՀՄ հետ, «չի կարող յերկար գոյություն ունենալ», — այդ և նման յերույթները լույսի տակ դժվար չեն հասկանալ, վոր Ֆինլանդիայի, Շվեդիայի ու Նորվեգիայի այսպէս կոչված՝ «պաշտպանողական դաշինքի» ստեղծման փորձերն ողովմա են ՍՄՀՄ դեմ և անխոհեմ կերպով հրահրվում են ռազմական ռեյանչի իդեոլոգիայով: Այդպիսի ռազմական դաշինքի ստեղծումը՝ Ֆինլանդիայի մասնակցությամբ՝ վոչ միայն կհակասեր հաշտության պայմանագրի 3-րդ հոդվածին, վորը բացառում է պայմանավորվող կողմերի մասնակցությունը միմյանց նկատմամբ թշնամական կապիցիաների (դաշինքների), այլև կհակասեր ամբողջ հաշտության պայմանագրին, վորը հաստատորեն վորոշել է խորհրդային-Ֆինլանդական սահմանը: Այդ պայմանագրին

հաժառարեմ մնայն անհամատեղելի յե Յինլանդիայի մասնակցութեան հետ ՍՍՀՄ դեմ ուղղված վտրեւ ուղղափառ-մանչխոտական դաշինքի: Իսկ Շվեդիայի ու Նորվեգիայի մասնակցութեանը նման դաշինքին՝ կնշանակեր այդ յերկրներէ հրաժարվելը նրանց կողմից կիրառվող չեզոքութեան քաղաքականութեանից և նրանց անցնելն արտաքին նոր քաղաքականութեան, վտրեց Սորհրդային Միութեանը չի կարողանա չանել իր համապատասխան հետևութեանները:

Իր հերթին, կառավարութեանը գտնում է, վոր Սորհրդային Միութեանը չունի վիճելի հարցեր Շվեդիայի ու Նորվեգիայի հետ, և վոր խորհրդային-չվեդական ու խորհրդային-նորվեգական հարաբերութեանները պետք է զարգանան բարեկամութեան հիման վրա: Իսկ հակախորհրդային նպատակներով տարածվող այն լուրերը, թե Սորհրդային Միութեանն իրր նախահանդիստներ և պահանջում Սկանդինավիայի արևմտյան ափերին, թե նա պահանջում է Նարվիկը և այն, այնպիսի արտաոռց բաներ են, վոր դրանք հարկ չկա նույնիսկ հերքելու: Իսկ պարոնայք «սոցիալիստները» ջանքերը, նման Սեդլունդին՝ Շվեդիայում և Տրանմիլին՝ Նորվեգիայում, փչացնելու այդ յերկրներէ՝ հարաբերութեանները Սորհրդային Միութեան հետ, պետք է անարգանքի սյունին դամել, վորպես բան-վոր դատակարգի ամենավտրեւիմ թշնամիների գործ, վորոնք վաճառվել են ոտարերկրյա կապիտալիստներին և դավաճանում են իրենց ժողովրդի շահերին:

Հաշտութեան պայմանագրի կնքումը Յինլանդիայի հետ՝ ավարտում է Բալթիկ ծովի կողմից Սորհրդային Միութեան անվտանգութեանն ապահովելու ասպարեզում անցյալ տարի գրված խնդրի կատարումը: Այդ պայմանագրին անհրաժեշտ մի լրացում է Յատոնիայի, Լատվիայի և Լիտվայի հետ կնքված փոխադարձ ոգնութեան յերեք պայմանագրերին: Փոխադարձ ոգնութեան այդ պայմանագրերի կնքման ժամանակից անցած կես տարվա փորձի հիման վրա կարելի յե միանգամայն վորոշակի դրական հետևութեաններ անել մերձբալթյան յերկրների հետ կնքված պայմանագրերի մասին: Պետք է ընդունել, վոր Սորհրդային

Միութեան պայմանագրերը Յատոնիայի, Լատվիայի և Լիտվայի հետ՝ նպատեցին ինչպես Սորհրդային Միութեան, այնպես և Յատոնիայի, Լատվիայի ու Լիտվայի միջազգային դիրքերի ամրացմանը: Հակառակ այն ասարեկումներին, վորոնցով զբաղվում էին Սորհրդային Միութեանը թշնամի իմպերիալիստական շրջանները, Յատոնիայի, Լատվիայի ու Լիտվայի պետական անկախութեանն ու քաղաքականութեան ինքնուրույնութեանը վոչ մի բանով չտուժեցին, իսկ այդ յերկրների տնտեսական հարաբերութեանները Սորհրդային Միութեան հետ սկսել են նկատելիորեն ընդարձակվել: Յատոնիայի, Լատվիայի ու Լիտվայի հետ կնքված պայմանագրերի կատարումն ընթանում է բավարար և նախադրյալներ են ստեղծում Սորհրդային Միութեան ու այդ պետութեաններին միջև հարաբերութեաններին հետագա բարելավման համար:

Վերջին ժամանակներս ոտարերկրյա մամուլում բացառիկ մեծ տեղ է հատկացվում Սորհրդային Միութեան փոխհարաբերութեանների հարցին հարափային սահմանում, մասնավորապես Անդրկովկասում նրա հարեանների, ինչպես նաև Ռումինիայի հետ: Հարկավոր է արդոք ասպարեզել, վոր կառավարութեանը վոչ մի հիմք չի տեսնում մեր հարեանների հետ հարաբերութեանների վատացման համար նաև հարավում: Ծիշտ է, այժմ Սիրիայում և սոհասարակ Մերձավոր արևելքում կասկածելի մեծ աշխատանք է կատարվում անդր-Ֆրանսական, գերազանցապես գաղութային բանակների ստեղծման ասպարեզում՝ գեներալ Վեյդանի գլխավորութեամբ: Մենք պետք է զգաստ լինենք այդ գաղութային և վոչ-գաղութային զորքերը Սորհրդային Միութեան նկատմամբ թշնամական նպատակներով ոգտագործելու փորձերի հանդեպ: Այդ կարգի ամեն տեսակ փորձերը մեր կողմից կառաջացնեն պատասխան միջոցառումներ ընդդեմ սգրեստորների, ըստվորում կրակի հետ այդպիսի խաղի վտանգավորութեանը պետք է միանգամայն ակնհայտ լինի ՍՍՀՄ նկատմամբ թշնամական տերութեանների համար և մեր հարեաններից նրանց համար, ովքեր կդառնան ՍՍՀՄ դեմ ուղղված այդ ագրեսիվ քաղաքականութեան դենքը: (Ծափահարութեաններ): Իսկ

ինչ վերաբերում է մեր հարաբերություններին Թյուրքիայի և Իրանի հետ, ապա դրանք բնորոշվում են մեր միջև գոյություն ունեցող՝ միմյանց վրա չհարձակվելու պայմանադրերով և Խորհրդային Միության անչեղ ձգտմամբ՝ կատարելու դրանից բխող փոխադարձ պարտավորությունները: Մեր հարաբերություններն Իրանի հետ անտեսական բնագավառում կարգավորվեցին հենց նոր կնքված խորհրդային-իրանական առևտրական պայմանագրով:

Իմ հիշատակած հարավային հարևան պետություններին մենք միմյանց վրա չհարձակվելու պակտ չունենք Ռումինիայի հետ: Այդ բացատրվում է չլուծված վիճելի հարցի, Բեսարաբիայի հարցի առկայությամբ, Բեսարաբիայի, վորի գավթումը Ռումինիայի կողմից Խորհրդային Միությունը յերբեք չի ձանաչել, թեկուզ և յերբեք հարց չի դրել Բեսարաբիան պատերազմի միջոցով վերագարձնելու մասին: Ուստի, չկա վորևէ հիմք նաև խորհրդային-ռումինական հարաբերությունների վորևէ վատացման համար: Ճիշտ է, մենք յերկար ժամանակ Ռումինիայում չունենք լիազոր-ներկայացուցիչ և նրա պարտականությունները կատարում է գործերի հավատարմատարը: Բայց այդ առաջ է յեկել վոչ հեռու անցյալի սպեցիֆիկ առանձնահատկությունների հետևանքով: Յեթե չոչափենք այդ հարցը, ապա պետք է հիշենք ուումինական իշխանությունների անբարյացակամ դերը 1938 թվականին, այն ժամանակ Ռումինիայում խորհրդային լիազոր-ներկայացուցչի պարտականությունները կատարող Բուտենկոյի վերաբերմամբ: Ինչպես հայտնի է, այդ վերջինն ինչ-վոր յեղանակով այն ժամանակ խորհրդավոր կերպով անհետացավ վոչ միայն լիազոր-ներկայացուցչությունից, այլև Ռումինիայից, և խորհրդային կառավարությունն այնպես էլ չհաջողվեց հավաստի վորևէ բան պարզել այդ անհետացման մասին, ըստվորում մենք, իրր թե, պետք է հավատայինք, վոր ուումինական վոչ մի տեսակի իշխանություններ առնչություն չեն ունեցել այդ խայտառակ-հանցավոր գործի հետ: Ավելորդ է ասել, վոր քաղաքակիրթ պետության մեջ և առհասարակ քիչ թե շատ բարեկարգ յերկրում այդպիսի բաներ չպետք է տեղի ունենան: Դրանից հետո հասկանալի

է Ռումինիայում խորհրդային լիազոր-ներկայացուցչի նշանակելու հարցում տեղի ունեցած ձգձգումը: Պետք է, սակայն, կարծել, վոր Ռումինիան կհասկանա, վոր նման բաներն անհանդուրժելի յեն:

Յապոնիայի հետ մեր հարաբերությունների մեջ մենք վոչ առանց վորոշ դժվարությունների, բայց այնուամենայնիվ լուծեցինք միջանկի հարցեր: Այդ է վկայում անցյալ տարվա դեկտեմբերի 31-ին կնքված խորհրդային-յապոնական համաձայնությունը ձկնորսական հարցի վերաբերյալ ընթացիկ տարվա, ինչպես նաև Յապոնիայի համաձայնությունը՝ վճարելու Չին-արևելյան յերկաթուղու դիմաց հապանելիք վերջին, նրա կողմից յերկար ժամանակ ուշացրած դրամական մուծումը: Այնուամենայնիվ չի կարելի մեծ դժոհնակություն արտահայտել Յապոնիայի հետ մեր հարաբերությունների վերաբերմամբ: Այսպես, որինակ, մինչև այժմ, չնայած խորհրդային-մոնղոլական և յապոնա-մանջուրական դեկտեմբերի միջև տեղի ունեցած յերկարատև բանակցություններին, անլուծելի յե մնացել անցյալ տարի տեղի ունեցած ռազմական կոնֆլիկտի շրջանում գտնվող տերիտորիայի վրա սահմանը վորոշելու կարևոր հարցը: Յապոնական իշխանությունները շարունակում են յոչընդոտներ ստեղծել Չին-արևելյան յերկաթուղու համար Յապոնիայի կատարած վերջին դրամական մուծումը նորմալ կերպով ոգտագործելու հարցում: Շատ դեպքերում միանգամայն աննորմալ է յապոնական իշխանությունների վերաբերմունքը խորհրդային ռազմաների աշխատակիցների նկատմամբ՝ Յապոնիայում և Մանջուրիայում: Յապոնիայում պետք է վերջապես հասկանան, վոր Խորհրդային Միությունը վոչ մի դեպքում թույլ չի տա, վոր յախտվեն իր շահերը (յերկարտևս ծափահարություններ): Խորհրդային-յապոնական հարաբերությունների այսպիսի ըմբռնման դեպքում միայն նրանք կարող են գարգանալ բավարար կերպով:

Յապոնիայի կապակցությամբ յերկու յոսք կատեմ մի այսպես ասած՝ վոչ-գործարար հարցի մասին (դախիբուս ուրախ աշխուժություն): Որբոս յապոնական պառլամենտի մի դեպուտատ իր կառավարությունն առաջադրել էր այս-

պիտի հարց. «Չպե՞տք է արդյոք մտածել, թե ինչ կերպ արժատապես վերջ դնել ԽՍՀՄ ու Ֆարոնիայի միջև տեղի ունեցող կոնֆլիկտներին, որինակ, Պրիմորյեն և այլ տերիտորիաներ գնելու միջոցով»: (Ծիծաղի պոռքկում): Այդ հարցը ավելի յայտնական ղեպուտատը, վորը հետաքրքրվում է խորհրդային տերիտորիաների գնմամբ, վորոնք չեն վաճառվում (ծիծաղ), առնվազն ուրախ մարդ է: (Ծիծաղ, ծափահարություններ): Բայց իր տխմար հարցերով նա, իմ կարծիքով չի բարձրացնում իր պառլամենտի հեղինակությունը: (Ծիծաղ): Սակայն, յեթե յայտնական պառլամենտում այդպես ուժեղ տարվում են առևտրով, լավ չե՞ր լինի արդյոք՝ այդ պառլամենտի ղեպուտատներն զբաղվելու հարստային Սախալինի վաճառքով: (Ծիծաղ, յերկարատև ծափահարություններ): Յես չեմ տարակուսում, վոր ԽՍՀՄ մեջ գնորդներ կգանվեյին: (Ծիծաղ, ծափահարություններ):

Ինչ վերաբերում է մեր հարաբերություններին Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներին հետ, ապա դրանք վերջին ժամանակներս չեն բարելավվել ու, թերևս, չեն ել վատացել, յեթե չհաշվենք այսպես կոչված «բարոյական եմբարգոն» ԽՍՀՄ դեմ, մի բան, վորը զուրկ է վորևե իմաստից, մանավանդ այժմ, ԽՍՀՄ ու Ֆինլանդիայի միջև հաշտություն կնքվելուց հետո: Մեր իմպորտն ԱՄՆ-ից՝ անցյալ տարվա համեմատությամբ աճել է: Բայց այն կարող էր ել ավելի աճել, յեթե ամերիկյան էլխանությունները խոչընդոտներ չհարուցեյին: Այս է, ամբողջությամբ վերցրած, միջազգային իրադրությունը վերջին հինգ ամիսների ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած իրադարձությունների կապակցությամբ:

Վերևում ամբողջ ասվածից յերևում է, թե մենք ինչումն ենք տեսնում մեր արտաքին քաղաքականության զըլխավոր խնդիրները ավյալ միջազգային իրադրության մեջ:

Կարճ ասած, մեր արտաքին քաղաքականության խընդիրներն այն են, վոր ապահովենք խաղաղությունը ժողովուրդների միջև և մեր յերկրի անվտանգությունը: Դրանից արվող հետևությունն է—չեզոքության դիրքը և Յեվրոպայի խոչորագույն տերությունների միջև ծագած պա-

տերազմին չմասնակցելը: Այդ դիրքը հիմնված է մեր կընթած պայմանագրերի վրա և այն լիովին համապատասխանում է Խորհրդային Միության շահերին: Այդ դիրքը միևնույն ժամանակ զսպող ազդեցություն է դործում Յեվրոպայում պատերազմի ծավալման ու բորբոքման նկատմամբ, ուստի և այն ողուս է բոլոր ժողովուրդների շահերին, վորոնք ձգտում են խաղաղության և վորոնք արդեն տնքում են պատերազմի հետևանքով առաջացած նոր հսկայական զրկանքներից:

Ամփոփելով վերջին ժամանակաշրջանի հանրագումարները, մենք տեսնում ենք, վոր մեր յերկրի անվտանգությունն ապահովելու դործում մենք այս ժամանակվա ընթացքում ձեռք ենք բերել վոչ-վորք հաջողություններ: Դա՛ ել չենք կատարեցնում է մեր թշնամիներին: Իսկ մենք հավատարով մեր դործին և մեր ուժերին, մեր արտաքին քաղաքականությունն ամենայն հետևողականությամբ անչեղորեն կշարունակենք նաև հետագայում:

(Ամբողջ դահլիճում բուռն, յերկարատև ծափահարություններ: Դեպուտատները վոտֆի յեն կանգնում):



Խմբագիր Բ. Ն. Գավթյան
Տեխն. խմբ. Ս. Խաչատրյան
Սրբագրիչ Լ. Հակոբյան
Կոնտրոլ սրբագրիչ Լ. Արսվյան

Գլավիլիաի լիազոր Վ. 1144, հրատ. № 817
պատվեր № 122, տիրաժ 7000
Հանձնվել է արտադրության 3/IV 1940 թ.
Ստորագրվել է ավագրելու 10/IV 1940 թ.
Գինը 15 Կ.

Քաղաքական գրականության պետական հրատարակչության տպարան,
Յնրեան, Ալլահվերդյան № 65

«Ազգային գրադարան»



NL0198055

9.17.15 4.

В. М. МОЛОТОВ

ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА ПРАВИТЕЛЬСТВА

Государственное издательство политической литературы

Ереван ● 1940